

Fietstocht in twee delen langs Oorlogsgraven en Oorlogsmonumenten in de Gemeente Sittard-Geleen-Born

**Gemeente Sittard-Geleen-Born
80 jaar bevrijd.**

18 - 29 september 1944

18 - 29 september 2024

September 2024

Tocht 2

Deze uitgave is de beschrijving van de route van tocht 2 met uitleg bij de rode stippen in de beschrijving van de fietstocht.

De nummers bij de foto's met beschrijving zijn terug te vinden in de beschrijving van de fietstochten en als rode stip op de daarin opgenomen wegkaarten.

De nummering volgt de routes van begin tot einde. Drie sub nummers zijn niet in de routes opgenomen, maar zijn wel buiten de route vanaf de openbare weg af te bereiken.

Vrijheid heeft beperkingen,
maar kent geen grenzen.

David Lloyd George

Wij wensen ieder een sfeervolle tocht en hopen door middel van dit boekje meer informatie over oorlogsherinneringen in de gemeente Sittard-Geleen-Born te kunnen verschaffen.

*R= Rechts

*L= Links

*RD= Rechtdoor

*/ De straatnaam gaat over in een volgende naam

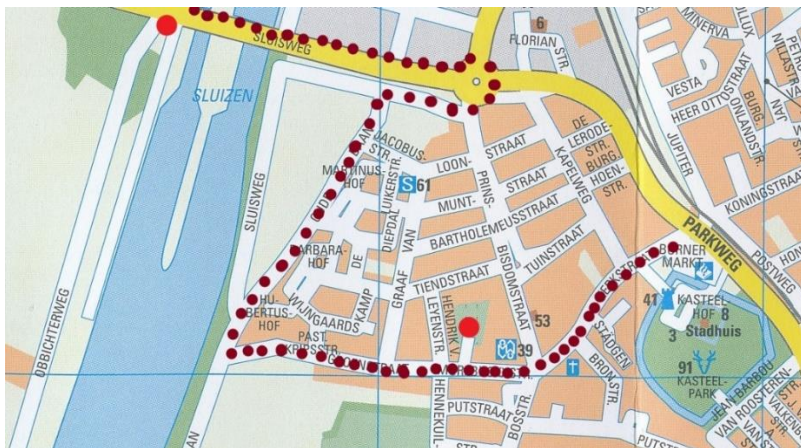
*De cijfers 1 t/m 40 verwijzen naar de nummers in de begeleidende tekst (rood, route 1) (oker, route 2)

Fietstocht 2:

Born-Grevenbicht-Obbicht-Graetheide-Einighausen- Limbricht-Holtum-Buchten-Born ± 36 km.

Born

Start op het plein hoek Kerkstraat / Parkweg (Bornermarkt) in Born

L Kerkstraat (in de richting van de kerk)

RD Mrg Buckxstraat (28)

R Na verlaten kerkhof rechts, Mrg Buckxstraat / Groenstraat

R T-splitsing, Oude Baan

R Y-splitsing, Oude Baan

L Op voorrangsweg, Sluisweg; of op rotonde (4/5), Sluisweg (29)

Schipperskerk

R Richting Schipperskerk / Roosteren Meerveldweg ↑
Monument Familie Zwaans en mede helpers
in speelweide op splitsing Berg-Haven / Meerveldweg (29a)

Omkeren Terug naar Julianalaan

Papenhoven

RD Julianalaan / Oude Kerkstraat Zijwegen negeren
Kerkhof (30)

Grevenbicht

R Na verlaten kerkhof rechts

RD Op ongelijke kruising, Aan de Greune Paol

3^e R Raadhuisstraat/Beegdermarkt

L Beegdermarkt / Peperstraat

1^e L Weidestraat (31)

L T-splitsing, Croonenbergstraat

1^e R Eenrichting, Achter de Kruiskapel

L Op T-splitsing, Heilig Kruisstraat
Kerkhof (32)

Na verlaten kerkhof links terug

- R T-splitsing, Oude Veerstraat / Peperstraat
- 1^e L Watermolenstraat (33)
- R Na verlaten museum eerst rechts, meteen links, nogmaals links, Dijk

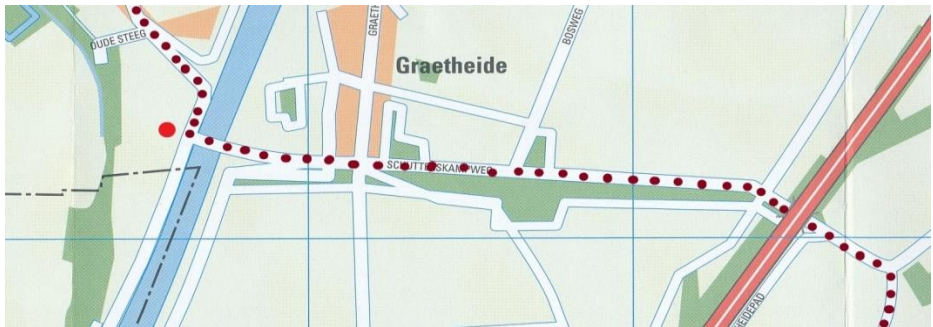

- RD Weg vervolgen wordt smal fietspad, volg borden Knooppunt 27 en LF3a Maasroute tot in Obbicht (34)

Obbicht

- R Maasstraat
- 1^e L Emmastraat
- R T-splitsing, Karel van Bronckhorstlaan

- L T-splitsing, Ecrivissestraat
- 1e L Langs de Beek (35)
- 1e R Vonderstraat
- 2e R Kempenweg/Obbichtermarkt
- RD Koestraat / Brugstraat
- RD Helling omhoog, Brugstraat (36)

- L Brug over, Schutterskampweg
Zijwegen negeren

Graetheide

- Onder autosnelweg door, Rothweg
- 2e R Steinakker
- L-R Beversweg
- RD Maasweg
- L T-splitsing, Boschweg

Einighausen

- 1e R Brandstraat
- 1e L Evertstraat
- 1e R Korte Vaart
- RR Even rechts en pad naar ingang Kerkhof (9)
- R Vanaf de ingang Kerkhof rechts omhoog
- RD Dr. Poelsstraat

L

R

L

Limbricht

 $2^e R$

L

1e R

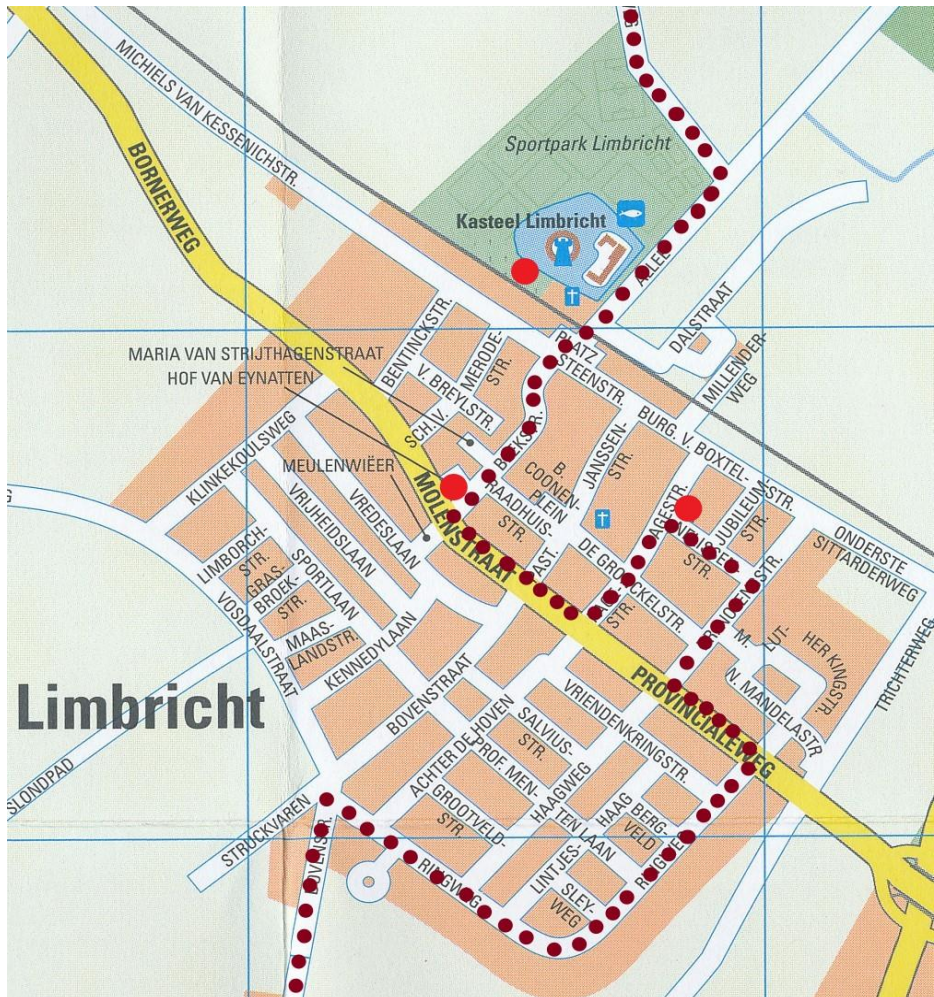
2e L

L

2e R

2e R

- R T-splissing, M.v.Kessenichstraat
- 1e L Platz
- RD Spoorweg oversteken, Allee
- L Na spoor links kerkhof (37)
- L Na verlaten kerkhof links langs kasteel weg vervolgen , Allee
- 1e L Kievitsweg

RD Kruising rechtdoor, Rollenweg,

Zijweg negeren

- L Y-splitsing links (asfaltweg) aanhouden (langs Bron 6, IVN Land van Swentibold)
- RD Bij stoplichten oversteken
- L Fietspad, Dr.H.v.Doorneweg
- RD Dr.H.v.Doorneweg blijven volgen en met bocht naar rechts mee

L Kruising onder autoweg door, Holtummerweg/G.G. Ruijs de Beerenbroucklaan

Holtum

1e R Kleine Dries

2e R Panneshofstraat

L T-splitsing, Martinusstraat / Buchterweg / Kerkvonderen

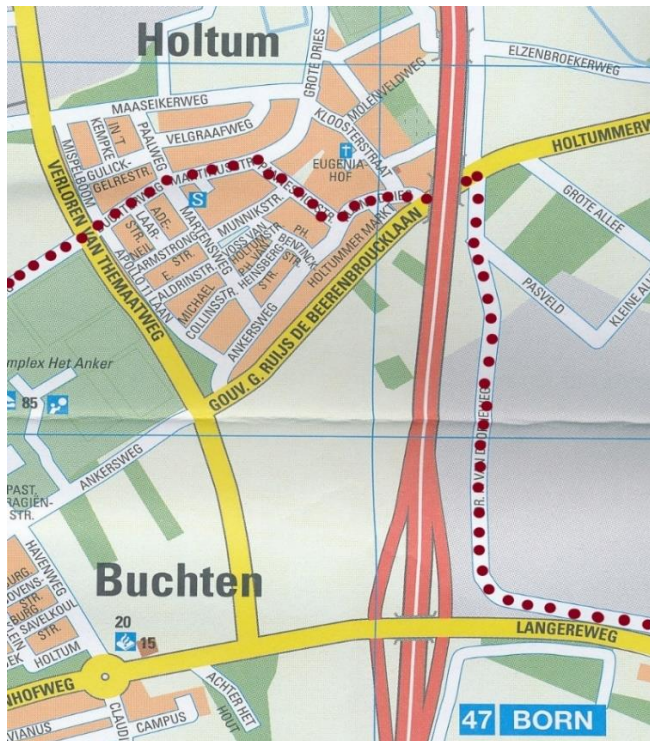
Buchten

R Voor kleine Parkeerplaats Kerkvonderen richting kerk

R Kerkhof **(38 en 38a)**

In kerkportaal plaquette Settela **(39)**

L Met rug naar kerk Links terug, Kerkvonderen

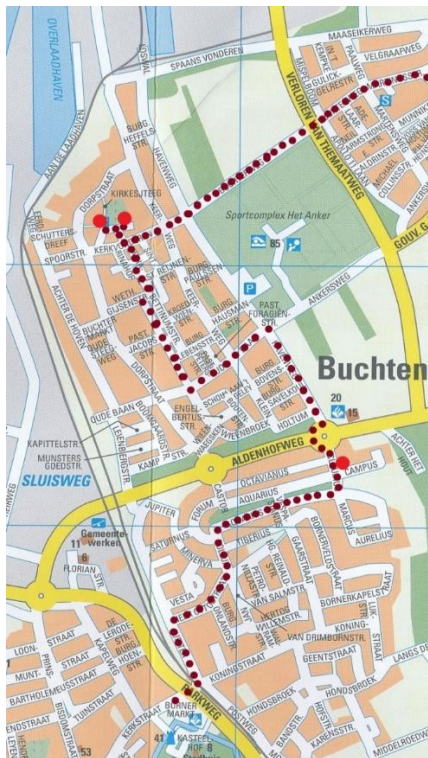

R-L Kerkvonderen met bochten mee / Bettinumstraat

R-L Langs rechterkant grasveld Bettinumstraat vervolgen

4e L Kruising, Oude Baan / Ankerweg

2e R Havenweg

Born

- RD Rotonde (2/4), Claudius (40)
- 3^e R Achterzijde grasveld, Aquarius
- L Bocht na waterbekkens, Aquarius / Pollux
- 3^e R Heer Ottostraat
- L T-splitsing, Postweg

R Koningsstraat,
Over spoorwegovergang
RD Rotonde (2/4), Kerkstraat,
Bornermarkt

Eindpunt van fietstocht 2

Datums Bevrijding 1944 Gemeente Sittard-Geleen-Born

18 september Geleen
Munstergeleen
Windraak
Einighausen

18 en 19 september Sittard

19 september Limbricht
Guttecoven
Born
Obbicht
Grevenbicht
Papenhoven
Schippperskerk

20 september Buchten

29 september Holtum

Winterfront

Door het Ardennenoffensief van de Duitsers en problemen met de bevoorrading viel de opmars van de Geallieerde Legers stil.

Het gevolg was dat Sittard en omstreken onder vijandelijk vuur bleef liggen en er nog slachtoffers vielen.

Susteren werd op 17 januari 1945 bevrijd.

Verschillende grafmonumenten.

Militaire grafmonumenten zijn meestal eenvormig. De graven van burgerslachtoffers (verzetsmensen, omgekomenen bij bombardementen of ander oorlogsgeweld) hebben niet altijd dezelfde vorm.

De stenen op de oorlogsgraven van het Gemeenebestsoldaten zijn voorzien van de afbeelding van het legeronderdeel waar de gesneuvelde deel uit maakte.

De Amerikaanse militaire oorlogsgraven hebben twee vormen Kruis of Davidster.

In Zuid-Limburg vinden we deze alleen
In Margraten op de Militaire Begraafplaats.

Op de grafmonumenten van soldaten die gevallen zijn in dienst van het Nederlandse Leger is de Nederlandse Leeuw of een eenvoudig kruis uitgekapt. Soms is er een

familiegraf met eigen vormgeving.

Uitleg bij de nummers in de routebeschrijving.

Born

(28) Mrg Buckxstraat Begraafplaats

Gemeenebest oorlogsgraven

De driegraven staan niet in een rij. Zij vormen een soort L. De drie

militairen zijn allen gesneuveld na de bevrijding van Sittard en Geleen. De frontlinie lag na september stil tussen Sittard en Susteren. Pas begin 1945 werd het front in noordelijke richting verplaatst.

(29) Sluisweg

Monument gesneuvelden

De twee genoemde soldaten sneuvelden bij de verdediging van de sluis op 10 mei 1940.

Een klein groepje bleef achter om de anderen de terugtocht mogelijk te maken.

Voor de beide soldaten kwam de capitulatie

te laat. P. Walraeven is begraven in Maastricht en H. Custers in Rhenen.

(29a) Schipperskerk

In september 2024 werd een speciaal monument voor de verzetsstrijders die onderduikers en piloten verder hielpen opgericht.

Het wc-huisje op het voordek was de geheime ingang naar de schuilplaats. Deze schuilplaats werd niet ontdekt door de bezetters.

Grevenbicht / Papenhoven

(30) Oude Kerkstraat Begraafplaats
Nederlands oorlogsgraf/monument

stamt uit 1961.

J. Cramers sneuvelde in Duinkerken tijdens een gevecht. Hij was in 1939 opgeroepen voor dienst in het Nederlandse leger en via omzwervingen met enkele medesoldaten in Normandië terecht gekomen in mei 1945. Hij is hier in 1950 herbegraven. Het monument

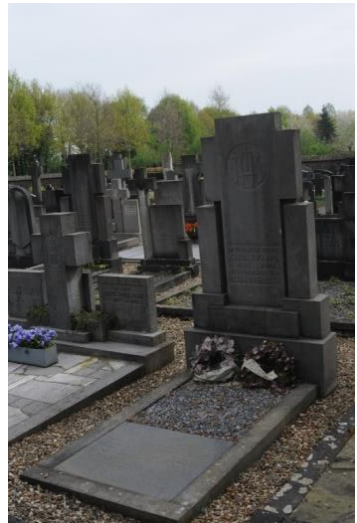
Graf verzetsstrijders Kees en Lieske Zwaans

Op het graf is een gedenksteen geplaatst, die verwijst naar de verdienste als verzetsstrijders, van de familie Zwaans.

Tijdens de oorlog verborgen zij meerdere onderduikers op hun schip 'De Zwaan'. Ook fungeerde de boot als doorgangsweg voor vele Joden en piloten. Daarvoor hadden ze speciale voorzieningen gemaakt op schip. Het schip was meermaals het doel van razzia's, maar de Duitsers vonden de onderduikruimtes niet.

Kees Zwaans moest met zijn vrouw op het einde van de oorlog zelf onderduiken.

Vlak na de oorlog kwam Kees door een tragisch motorongeval om het leven.

(31) Weidestraat Monument

Familie Croonenberg/Steinberg

In de Weidestraat stond een synagoge. Deze werd in 1818 gebouwd. Na 1905 werd de gemeenschap opgeheven. Het interieur verdween in de loop van de tijd. Het uiterlijk verdween in 1966 door een ingrijpende verbouwing.

De plaquette herdenkt de weggevoerde leden van de families Croonenberg en Steinberg.

Naast de familienamen is te lezen:

Vernietigd in de Holocaust maar blijvend in herinnering. 1942-1943.

(32) Heilig Kruisstraat Begraafplaats Nederlands oorlogsgraf

De datum op het graf verwijst naar de tijd dat de Duitse troepen het noordelijk deel van Nederland nog in handen hadden.

J. Hogenbirk, verbonden aan de bewakingstroepen, overleed in Harlingen.

Het graf heeft onder de namen de opvallende tekst DOOR OORLOGSGEWELD

Gemenebest oorlogsgraven

De twee leden van de RAF kwamen om toen hun vliegtuig werd neergeschoten op de terugweg van een bombardement in Zuid-Duitsland.

Dat was in november 1944, na de bevrijding van Zuid Limburg.

(33) Watermolenstraat Museum Maaskant '44

Het

museum heeft een uitgebreide collectie. Gedurende vele jaren zijn kleine en grote objecten uit de Tweede Wereldoorlog hier bijeengebracht. Bijna alle voorwerpen komen uit de Maasstreek en de Westelijke Mijnstreek.

Ook is een klein deel van het museum ingericht voor herinneringen aan Wereldoorlog I. Het Museum is na afspraak open.

Plaquette

Deze Plaquette herdenkt de gesneuvelde bemanning van de Engelse Vickers Wellington (X9978) bommenwerper, die op weg was naar Keulen.

Zij werden neergehaald door Duitse Messerschmitts op 15 oktober 1941. Het vliegtuig stortte neer aan de rand van Grevenbicht. De plaquette is geplaatst door de Heemkunde Vereniging "Bicht".

Obbicht

(34) Maasstraat

Monument overtocht Willem van Oranje

Dit monument heeft niets te maken met Wereldoorlog II. Het herinnert aan de 80 jarige oorlog.

Willem trok toen met huurtroepen naar Brussel om tegen Alva te vechten. De veldtocht mislukte. Ook bij dit monument kunnen we stilstaan bij de zin en de onzin van oorlog en geweld.

Het is de vraag wanneer zullen de laatste 'Kain en Abel' hun strijd gestreden hebben.

(35) Langs de Beek

Monument Familie Claessens

‘Opdat de levenden zich zullen herinneren’
is het opschrift van dit monument. De gebroken schakel is symbolisch voor het gebeuren.

In 1942 werden 4 personen slachtoffer van de Nazi's.

In 1944, vlak voor de bevrijding volgde een vijfde slachtoffer.

Hun namen zijn op de gedenksteen vermeld.

(36) Brugstraat

Monument gesneuvelden

De brug over het Julianakanaal werd bewaakt door drie personen. De M. Epema en H. Nijland werden door de Duitsers verrast. Deze hadden zich verkleed als Nederlandse soldaten. Voordat het tweetal in de gaten had hoe ze misleid waren werden ze door de Duitsers doodgeschoten. Omdat Epema de opdracht had de brug op te blazen bij de nadering van Duitse troepen, gebeurde dit niet en kregen de Duitsers de brug onbeschadigd in handen.

De derde soldaat was H. Baggen uit Geleen. Hij ontkwam door een sprong van de brug. Daarbij verwonde hij zijn rug. Hij werd nog twee keer getroffen. Dat waren echter schampschoten.

Door het ingrijpen van zijn huisarts ontsnapte hij tijdens transport naar een Duits veldhospitaal aan gevangenschap.

Einighausen

(9) Kerkhofweg Begraafplaats

Monument slachtoffers

Ook in een kleine gemeente als Einighausen zijn er slachtoffers van Wereldoorlog II te betreuren.

Ter ere van hun nagedachtenis is het monument op het kerkhof opgericht.

Twee militairen kwamen om. H. Kusters tijdens de eerste dagen van de oorlog. H. Konings sneuvelde aan het einde in Duitsland.

De Joodse inwoners slager A. Lichtenstein, zijn vrouw E. Kaufman en hun tweejarige dochter Helja stierven in Sobibor. Daar kwamen ook H. Kaufman en zijn vrouw S. Levi om het leven. In Auschwitz stierf R. Kaufman. De uit Einighausen afkomstige mijnwerker T. Lebens was slachtoffer van het bombardement van 5 oktober 1942 op de mijn Maurits. Het monument is onthuld in 2012.

Limbricht

(7) Burg. Nelissenstraat/Pagestraat Monument Frans Kerkhof

(zie route 1)

(8) Beekstraat

Monument Familie Wolf.

De familie Wolf werd uit hun huis gezet nadat de NSB-burgemeester hun huis had gevorderd. Niet lang daarna werden de leden opgepakt. Zij stierven allemaal in diverse kampen.

Het monument is geplaatst op initiatief van de

Heemkundevereniging De Lembergh.

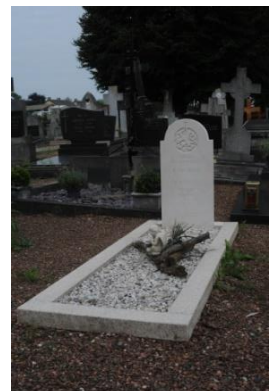
(37) Allee Begraafplaats

Nederlands oorlogsgraf

Het graf is van H. Philippen, overleden in Dordrecht 12 mei 1940.

Hij was soldaat bij de wielrijders.

De begraafplaats ligt tussen het spoor en het kasteel. Het graf bevindt zich achter het Salviuskerkje.

Buchten

(38) Pastoriepad/Kerkvonderen Begraafplaats Nederlands oorlogsgraf

Op de eerste oorlogsdag, 10 mei 1940 sneuvelde J. Teeven in Born. Hij was toen 27 jaar oud.

(38A)

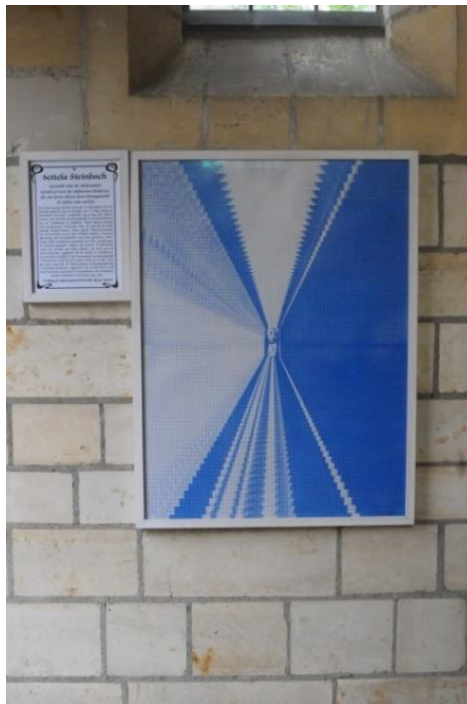
Gedenkplaat omgekomen spoormedewerkers

(39) Pastoriepad/Kerkvonderen Kerk

Plaquette Settela

Settela woonde met haar Sinti familie op 't Hitje. Daar lag toentertijd ook het voetbalveld van Buchten. De familie Steinbach werd afgevoerd naar Auschwitz. Settela werd gefotografeerd staande in de opening van de goederenwagon, die hen wegvoerde. De foto is wereldberoemd. Settela, officieel Anna Maria Steinbach, stierf op 9 jarige leeftijd in het concentratiekamp Auschwitz.

Born

(40) Claudius Zorgcentrum Settela eik

De boom is met veel moeite van burgers en IVN Land van Swentibold gespaard bleven.

De eik is een monumentale zomereik (Quercus Robur). Het is een monumentale eik van meer dan 80 jaar oud.

De woonwagen stond op 't Hitje. Settela heeft als kind, met haar leeftijdgenootjes, onder deze boom gespeeld.

Bronnen en Informatie:

Boeken en brochures

- Limburgse monumenten vertellen 1940-1945
H. Mans, A. Cammaert (1994)
- Sta een ogenblik stil Monumentenboek 1940/1945
W. Ramakers, B. v. Bohemen (1980)
- Sittard-Geleen, Verdediging door de eeuwen heen
Diverse auteurs (2004)
- Bevrijdingsfeesten Sittard 1944-1984, programmaboekje
Comité 40 jaar bevrijding (1984)
- Voorbij maar niet vergeten, Sittard 1940-1945
Th. Oberdorf (z.j.)
- D-Day in Zuid Limburg
Diverse auteurs (1984)
- Plattegrond Sittard-Geleen 2003 / 2013
- Tijdschrift Heemkunde vereniging Geleen
Diverse nummers uit verschillende jaargangen

Internet:

- Traces of War.com: Fedor de Vries, Anneke Moerenhout, Paul Moerenhout, Dennis Bischoff, Wim Beckers, Ronald Stassen.
- Oorlogsmusea.nl
- Stolpersteinesittardgeleen.nl
- Limburger.nl
- Ditwassittard.nl
- Sittard.blogspot.nl
- Historiesittard-geleen-born.nl
- Het verhaal uit Grevenbicht 15 oktober 1941 (pdf)

Bezoekplaatsen:

- Netherlands American Cemetery, Margraten
- Gemeentehuis, Sittard
- Maaskant 44, Grevenbicht

Tekst en foto's: Lex Vlieks en Wies Vlieks-Lahaye

Afbeelding Wikipedia: Hell on Wheels, Vrijheidssymbool en Vredesduif

Uitgave:

ivn natuur
educatie
Afdeling MunsterGeleenSittard
en
Land van Swentibold Born

Met dank aan: Jan Weerts
Cas van Heugten

Deze uitgave is gemaakt ter ere van:
**80 jaar Bevrijding Gemeente
Sittard-Geleen-Born.**

Het is deel 2 van:

**Fietstocht in twee delen langs Oorlogsgraven
en Oorlogsmonumenten in de Gemeente
Sittard-Geleen-Born.**

Druk:

Pasklaar Sittard

